

Βρυξέλλες, 2.6.2021
COM(2021) 500 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ**

**Συντονισμός των οικονομικών πολιτικών το 2021:
αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19, στήριξη της ανάκαμψης και εκσυγχρονισμός
της οικονομίας μας**

{SWD(2021) 401 final} - {SWD(2021) 402 final} - {SWD(2021) 403 final} -
{SWD(2021) 404 final} - {SWD(2021) 405 final} - {SWD(2021) 406 final} -
{SWD(2021) 407 final} - {SWD(2021) 408 final} - {SWD(2021) 409 final} -
{SWD(2021) 410 final} - {SWD(2021) 411 final} - {SWD(2021) 412 final}

Συντονισμός των οικονομικών πολιτικών το 2021: αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19, στήριξη της ανάκαμψης και εκσυγχρονισμός της οικονομίας μας

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναλάβει πρωτοφανείς δράσεις για την καταπολέμηση της πανδημίας COVID-19, την άμβλυνση των επιπτώσεων της κρίσης και την τοποθέτηση της οικονομίας μας σε πορεία ισχυρής, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης. Κατά τη διάρκεια του παρελθόντος έτους, η ΕΕ και τα κράτη μέλη επέδειξαν αποφασιστικότητα και αλληλεγγύη με τη θέσπιση σειράς μέτρων πολιτικής για την καταπολέμηση της πανδημίας, τον περιορισμό των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεών της, τη διατήρηση ευνοϊκών συνθηκών χρηματοδότησης, τη διασφάλιση της ακεραιότητας της ενιαίας αγοράς και την προετοιμασία ταχείας βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάκαμψης. Σύμφωνα με τις εαρινές οικονομικές προβλέψεις 2021 της Επιτροπής¹, η μείωση της οικονομικής δραστηριότητας ήταν μικρότερη από ό,τι αναμενόταν νωρίτερα, χάρη στα μέτρα στήριξης έκτακτης ανάγκης για την παροχή ρευστότητας στις επιχειρήσεις και την προστασία των εισοδημάτων και των θέσεων εργασίας των πολιτών της ΕΕ.

Με το επίτευγμα της ανάπτυξης των εμβολίων και τη διενέργεια μαζικών εμβολιασμών στην Ευρώπη φαίνονται πιο αισιόδοξες οι προοπτικές για το μέλλον σε σχέση με το περασμένο φθινόπωρο. Ο εμβολιασμός στην ΕΕ προχωρεί ικανοποιητικά για την επίτευξη του στόχου να έχει εμβολιαστεί το 70 % όλων των ενηλίκων έως τον Ιούλιο του τρέχοντος έτους². Σύμφωνα με τις εαρινές οικονομικές προβλέψεις 2021 της Επιτροπής, η οικονομία της ΕΕ θα φθάσει στο προ κρίσης επίπεδο τριμηνιαίας παραγωγής κατά τη διάρκεια του 2021, καθώς η οικονομική δραστηριότητα θα ανακάμπτει σε όλα τα κράτη μέλη³. Μετά από πτωτική τάση τα τελευταία έτη, η κρίση της νόσου COVID-19 μπορεί να οδηγήσει σε υψηλότερους κινδύνους για τη μακροοικονομική σταθερότητα. Ο ισχυρός συντονισμός και η αποτελεσματική αξιοποίηση όλων των μέσων πολιτικής της ΕΕ θα είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση των κινδύνων αυτών και για την αποτροπή περαιτέρω αποκλίσεων.

Το NextGenerationEU, αξίας 750 δισ. EUR, αποτελεί βασικό εργαλείο της ΕΕ για την προώθηση των επενδύσεων και της ανάκαμψης, προκειμένου να εξέλθει ισχυρότερη και ανθεκτικότερη από την τρέχουσα κρίση. Η θέση σε εφαρμογή του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (στο εξής: μηχανισμός) θα συμβάλει ώστε οι οικονομίες και οι κοινωνίες μας να καταστούν πιο βιώσιμες, χωρίς αποκλεισμούς, ανθεκτικές και καλύτερα προετοιμασμένες για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Ο μηχανισμός, ο οποίος αποτελεί τον πυρήνα του NextGenerationEU, θα παρέχει στα κράτη μέλη μεγάλης κλίμακας χρηματοδοτική στήριξη ύψους έως 672,5 δισ. EUR υπό μορφή επιχορηγήσεων και δανείων για τη χρηματοδότηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων.

¹ Ευρωπαϊκές Οικονομικές Προβλέψεις – Άνοιξη 2021. *Ευρωπαϊκή Οικονομία, Institutional Paper 149*, Μάιος 2021.

² Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο: Ενιαίο μέτωπο καταπολέμησης της νόσου COVID-19. COM(2021) 35 final.

³ Στις προβλέψεις ενσωματώθηκαν τα μέτρα που προβλέπονται στα εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας για όλα τα κράτη μέλη. Χρησιμοποιήθηκαν συμβατικές παραδοχές σε περιπτώσεις στις οποίες οι λεπτομέρειες των σχεδίων δεν ήταν ακόμη επαρκώς γνωστές κατά την καταληκτική ημερομηνία παροχής στοιχείων για τις προβλέψεις.

Το σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων προβλέπει συγκεκριμένες δράσεις για την ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης σε όλες τις πολιτικές της Ένωσης και θα συμβάλει στην εξασφάλιση μιας ανάκαμψης χωρίς αποκλεισμούς⁴. Κατά τη σύνοδο κορυφής για κοινωνικά θέματα που πραγματοποιήθηκε στο Πόρτο στις 7-8 Μαΐου 2021, οι ηγέτες της ΕΕ αναγνώρισαν τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων ως θεμελιώδες στοιχείο της ανάκαμψης και υπογράμμισαν στη διακήρυξη του Πόρτο⁵ την αποφασιστικότητά τους να εξακολουθήσουν να εμβαθύνουν την εφαρμογή του σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο. Αυτό θα ενισχύσει την προσπάθεια της Ένωσης για μια ψηφιακή, πράσινη και δίκαιη μετάβαση, θα συμβάλει δε στην επίτευξη της κοινωνικής και οικονομικής σύγκλισης προς τα πάνω, στην αντιμετώπιση των δημογραφικών προκλήσεων και στην εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους⁶. Οι τρεις νέοι πρωταρχικοί στόχοι της ΕΕ και οι συμπληρωματικοί επιμέρους στόχοι, οι οποίοι πρέπει να επιτευχθούν έως το 2030 στους τομείς της απασχόλησης, των δεξιοτήτων και της κοινωνικής ένταξης, θα υποστηρίξουν την πρόοδο προς μια ισχυρή κοινωνική Ευρώπη⁷. Επιπλέον, ο αναθεωρημένος κοινωνικός πίνακας αποτελεσμάτων θα συμβάλει στην παρακολούθηση της προόδου ως προς την εφαρμογή των αρχών του κοινωνικού πυλώνα ως μέρος του πλαισίου συντονισμού των πολιτικών εντός του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Επιπλέον, οι ηγέτες της ΕΕ επικρότησαν την κοινή πρόταση των ευρωπαϊών κοινωνικών εταίρων για εναλλακτικό σύνολο δεικτών μέτρησης της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής προόδου, που θα συμπληρώνει το ΑΕΠ ως μέτρο ευημερίας για τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη⁸.

Η περιβαλλοντική βιωσιμότητα, η παραγωγικότητα, η δικαιοσύνη και η μακροοικονομική σταθερότητα παραμένουν οι κατευθυντήριες αρχές του οικονομικού θεματολογίου της ΕΕ. Η έννοια της ανταγωνιστικής βιωσιμότητας και οι τέσσερις άξονές της, που προσδιορίστηκαν κατά την έναρξη της θητείας της παρούσας Επιτροπής⁹, εξακολουθούν να αποτελούν τις πρωταρχικές προτεραιότητες της μακροπρόθεσμης αναπτυξιακής στρατηγικής της ΕΕ σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και, ως εκ τούτου, να αποτελούν το υπόβαθρο των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας των κρατών μελών. Επιπλέον, ο ψηφιακός μετασχηματισμός των κοινωνιών, των επιχειρήσεων και των οικονομιών μας είναι ζωτικής σημασίας για την αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης με στόχο μια ισχυρή ανάκαμψη, σύμφωνα με την ψηφιακή δεκαετία¹⁰.

Η εξασφάλιση αποτελεσματικού συντονισμού των πολιτικών στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου εξακολουθεί να είναι καίριας σημασίας για να τεθεί η οικονομία

⁴ COM(2021) 102 final, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/en/>

⁵ Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2021/05/08/the-porto-declaration/>

⁶ Σύμφωνα με τις διάφορες πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην οικοδόμηση της Ένωσης ισότητας.

⁷ Έως το 2030, τουλάχιστον το 78 % του πληθυσμού ηλικίας 20 έως 64 ετών θα πρέπει να έχει απασχόληση· τουλάχιστον το 60 % όλων των ενηλίκων (ηλικίας 25 έως 64 ετών) θα πρέπει να συμμετέχει σε κατάρτιση κάθε χρόνο· ο αριθμός των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού θα πρέπει να μειωθεί κατά τουλάχιστον 15 εκατομμύρια (σε σύγκριση με το 2019), συμπεριλαμβανομένων τουλάχιστον 5 εκατομμυρίων παιδιών.

⁸ Σύμφωνα με τη φιλοδοξία της Επιτροπής, η οποία τονίζεται στην έκθεση στρατηγικής ανάλυσης προοπτικών 2020, COM(2020)493 final.

⁹ https://ec.europa.eu/info/publications/2020-european-semester-annual-sustainable-growth-strategy_en

¹⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής, της 3ης Μαρτίου 2021, με τίτλο «Ψηφιακή πυξίδα: η ευρωπαϊκή οδός για την ψηφιακή δεκαετία», COM(2021) 118 final.

της ΕΕ σε πορεία ισχυρότερης ανάπτυξης μετά την κρίση. Ενώ ο εφεινός κύκλος προσαρμόστηκε προσωρινά ώστε να καταστεί δυνατή η έναρξη του μηχανισμού, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο εξακολουθεί να υποστηρίζει τις συζητήσεις πολιτικής μεταξύ των κρατών μελών, την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και τις συμφωνίες για μια κοινή μελλοντική πορεία. Στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, τα κράτη μέλη οφείλουν να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά το σύνολο ή ένα σημαντικό υποσύνολο των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των δημοσιονομικών πτυχών τους. Πέραν του πεδίου εφαρμογής του μηχανισμού, οι συστάσεις που δεν έχουν εφαρμοστεί παραμένουν σε ισχύ και θα εξακολουθήσουν να παρακολουθούνται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

2. ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Η οικονομία της ΕΕ αναμένεται να ανακάμψει έντονα. Από το περασμένο φθινόπωρο, τα αυστηρά μέτρα ανάσχεσης της νόσου COVID-19 έχουν οδηγήσει την οικονομία της ΕΕ εκ νέου σε ύφεση. Καθώς τα μέτρα ανάσχεσης σταδιακά χαλαρώνουν και ο εμβολιασμός προχωρά, η δραστηριότητα στην ΕΕ αναμένεται να αυξηθεί σε όλα τα κράτη μέλη, με επιτάχυνση από το δεύτερο εξάμηνο του 2021, αντικατοπτρίζοντας επίσης την αναπτυξιακή ώθηση που προκύπτει από την εφαρμογή των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Η ταχύτητα της ανάκαμψης θα διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών και των περιφερειών. Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ προβλέπεται να φθάσουν στο προ κρίσης επίπεδο τριμηνιαίας παραγωγής τους έως το τέλος του 2022.

Τα πολύ μεγάλα δημοσιονομικά μέτρα και ένα ευρύ φάσμα νομισματικών μέτρων έχουν περιορίσει την οικονομική ζημία και δίνουν ώθηση στην ανάκαμψη. Χάρη στην ταχεία ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης¹¹ και του προσωρινού πλαισίου για τις κρατικές ενισχύσεις¹², κατέστη δυνατή η παροχή δημοσιονομικής στήριξης μεγάλης κλίμακας σε όλα τα κράτη μέλη. Το 2020, τα κράτη μέλη χορήγησαν συνολική δημοσιονομική στήριξη που εκτιμάται ότι υπερβαίνει το 6½ % του ΑΕΠ¹³. Κατόπιν τούτου, το συνολικό δημόσιο έλλειμμα της ζώνης του ευρώ και της ΕΕ αυξήθηκε από ιστορικά χαμηλά επίπεδα περίπου 0,5 % του ΑΕΠ το 2019 σε περίπου 7 % το 2020. Επιπλέον, η ΕΚΤ έλαβε ευρύ φάσμα μέτρων νομισματικής πολιτικής για να διατηρήσει ευνοϊκές συνθήκες χρηματοδότησης για όλους τους τομείς της οικονομίας, προκειμένου να στηρίξει την οικονομική δραστηριότητα και να διασφαλίσει τη μεσοπρόθεσμη σταθερότητα των τιμών. Τα αλληλοενισχυόμενα αποτελέσματα της δημοσιονομικής και της νομισματικής πολιτικής, σε συνδυασμό με τα κανονιστικά μέτρα και τα μέτρα προληπτικής εποπτείας για τον χρηματοπιστωτικό τομέα, ήταν καίριας σημασίας για την άμβλυνση των επιπτώσεων της κρίσης.

Χάρη στα μέτρα που ελήφθησαν σε ενωσιακό και σε εθνικό επίπεδο, οι επιπτώσεις της πανδημίας στις ευρωπαϊκές αγορές εργασίας έχουν περιοριστεί. Όταν ενέσκηψε η

¹¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο για την ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, COM(2020) 123 final.

¹² Ανακοίνωση της Επιτροπής: Προσωρινό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η οικονομία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου COVID-19, C(2020) 1863 final.

¹³ Μετρούμενη βάσει της εξέλιξης σε ετήσια βάση των πρωτογενών τους ισοζυγίων, με βάση τα στοιχεία που επικυρώθηκαν τον Απρίλιο του 2021 από την Eurostat.

πανδημία, η ευρωπαϊκή αγορά εργασίας είχε συμπληρώσει το έκτο έτος επέκτασής της, καθώς περισσότερα από 209 εκατομμύρια άτομα είχαν απασχόληση και το ποσοστό ανεργίας ανερχόταν σε 6,5 % το τέταρτο τρίμηνο του 2019. Ένα έτος αργότερα, η απασχόληση είχε μειωθεί κατά 3 εκατομμύρια και το ποσοστό ανεργίας είχε αυξηθεί σε 7,2 %. Δεδομένου του μεγέθους του κλυδωνισμού, ο αριθμός των θέσεων εργασίας που απολέσθηκαν ήταν περιορισμένος. Για να αμβλυνθούν οι επιπτώσεις, τα κράτη μέλη εφάρμοσαν ευρύ φάσμα μέτρων για τη διατήρηση θέσεων εργασίας, όπως συστήματα μειωμένου ωραρίου εργασίας και μέτρα προσωρινής αργίας, τα οποία στήριξαν έως και 32 εκατομμύρια θέσεις εργασίας στην Ευρώπη. Η χρηματοδότηση της ΕΕ, μεταξύ άλλων μέσω της προσωρινής στήριξης για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (το μέσο SURE) και της πρωτοβουλίας επενδύσεων για την αντιμετώπιση του κορονοϊού (CRII)¹⁴, διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην επίτευξη αυτού του αποτελέσματος. Μέχρι σήμερα, έχουν χορηγηθεί σε 19 κράτη μέλη άνω των 90 δισ. EUR δανείων SURE, για τη στήριξη 25 έως 30 εκατομμυρίων ατόμων και μεταξύ 1,5 και 2,5 εκατομμυρίων επιχειρήσεων.

Ο αντίκτυπος της κρίσης ήταν άνισος μεταξύ κοινωνικών ομάδων, τομέων και περιφερειών· οι πλέον ευάλωτοι έχουν πληγεί περισσότερο. Οι νέοι, οι γυναίκες, οι εργαζόμενοι χαμηλής ειδίκευσης, οι μετανάστες, τα άτομα με αναπηρία, τα άτομα με συμβάσεις ορισμένου χρόνου ή με άλλες άτυπες μορφές απασχόλησης, αλλά και οι αυταπασχολούμενοι, έχουν πληγεί δυσανάλογα. Η κατάστασή τους έχει επιδεινωθεί από το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες έχουν πληγεί σοβαρά, ιδίως σε οικοσυστήματα κλάδων όπως ο τουρισμός, οι πολιτιστικές και δημιουργικές δραστηριότητες. Αν και η εισοδηματική στήριξη και τα δίχτυα κοινωνικής ασφάλειας απέτρεψαν τη μεγάλη μείωση των εισοδημάτων των νοικοκυριών, η κρίση της νόσου COVID-19 αποκάλυψε κενά ως προς την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία, αναδεικνύοντας τη σημασία της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας. Εν προκειμένω, τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν επεκτείνει τα υφιστάμενα συστήματα, διευρύνοντας την κάλυψη και χαλαρώνοντας τους όρους επιλεξιμότητας σε προσωρινή βάση, ενώ υπάρχει ακόμη περιθώριο ενίσχυσης της κοινωνικής προστασίας για όλους με βιώσιμο τρόπο.

Οι κίνδυνοι για τις προβολές που αφορούν την ανάπτυξη είναι συνολικά ισορροπημένοι σε γενικές γραμμές. Ωστόσο, η αβεβαιότητα θα παραμείνει αυξημένη για όσο χρόνο η πανδημία επικρέμαται της ΕΕ και της παγκόσμιας οικονομίας. Παρά την πρόοδο των εκστρατειών εμβολιασμού, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικοί κίνδυνοι για τις προβλέψεις από επιδημιολογική και οικονομική άποψη. Η εξέλιξη της πανδημίας και η αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων εμβολιασμού θα μπορούσαν να αποδειχθούν καλύτερες ή χειρότερες από ό,τι έχει υποτεθεί, απαιτώντας διαφορετικό επίπεδο περιορισμών της δραστηριότητας. Η οικονομική ανάπτυξη θα μπορούσε επίσης να αποβεί ασθενέστερη από την αναμενόμενη, εάν η πολιτική στήριξη αρθεί πολύ νωρίς. Ταυτόχρονα, η καθυστερημένη άρση της στήριξης θα μπορούσε να αυξήσει τις αδικαιολόγητες παρενέργειες, αναβάλλοντας τη μετάβαση σε μια πιο βιώσιμη και ανθεκτική στον χρόνο οικονομία. Σε ό,τι αφορά την πιθανότητα ευνοϊκότερης εξέλιξης, οι προβολές ενδέχεται να υποτιμούν τη ροπή προς κατανάλωση των νοικοκυριών, μετά από αρκετά τρίμηνα συμπίεσμης κατανάλωσης και αύξηση του ποσοστού αποταμίευσής τους. Η ανάκαμψη εκτός ΕΕ θα μπορούσε επίσης να είναι ισχυρότερη από ό,τι αναμένεται σήμερα.

---

¹⁴ Άνω των 23 δισ. EUR από κονδύλια της ΕΕ έχουν κινητοποιηθεί μέσω της CRII για την αντιμετώπιση της πανδημίας και των οικονομικών και κοινωνικών της επιπτώσεων.

Η οικονομική πολιτική πρέπει να παραμείνει υποστηρικτική καθ' όλη τη διάρκεια του 2021 και του 2022. Όσον αφορά το μέλλον, όταν το επιτρέψουν οι οικονομικές συνθήκες, οι πολιτικές θα πρέπει να εστιαστούν εκ νέου στην ελαχιστοποίηση των μεσοπρόθεσμων συνεπειών της παρούσας κρίσης. Η εφαρμογή του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θα συμβάλει στην άνοδο της δυνητικής ανάπτυξης και της απασχόλησης και, ως εκ τούτου, στη μείωση των ανισοροπιών. Στα πρώτα στάδια της κρίσης και κατά τη διάρκεια των περιοριστικών μέτρων, τα πολιτικού χαρακτήρα μέτρα στήριξης προσανατολιζόνταν σε μεγάλο βαθμό στην πρόληψη της απώλειας θέσεων εργασίας και των πτωχεύσεων. Αυτό βοήθησε να αποφευχθούν βαθιές και μακροχρόνιες πληγές στις ευρωπαϊκές οικονομίες. Όσον αφορά το μέλλον, στοχευμένα μέτρα στήριξης θα πρέπει να βοηθήσουν τις βιώσιμες αλλά ακόμη ευάλωτες επιχειρήσεις να προσαρμόσουν τα επιχειρηματικά τους μοντέλα. Το επίκεντρο της στήριξης θα πρέπει σταδιακά να μετατοπιστεί στη δημιουργία ικανοτήτων, μεταξύ άλλων εστιάζοντας περισσότερο στην κατάρτιση, την ανάπτυξη δεξιοτήτων, την έρευνα και καινοτομία και τη στήριξη της δημιουργίας ποιοτικών θέσεων εργασίας και της μετάβασης από μια θέση εργασίας σε άλλη. Συνεπώς, ο μηχανισμός θα στηρίξει επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις που ενισχύουν τη δυνητική ανάπτυξη και απασχόληση των κρατών μελών. Κατόπιν τούτου, ο δείκτης δημόσιων επενδύσεων ως προς το ΑΕΠ το 2021 και το 2022 στην Ένωση θα είναι ο υψηλότερος για περισσότερο από μία δεκαετία. Η επικαιροποιημένη νέα ευρωπαϊκή βιομηχανική στρατηγική καθορίζει το πλαίσιο για την επιτάχυνση της ανάκαμψης και της μετάβασης της Ευρώπης προς ένα καθαρότερο, πιο ψηφιακό και ανθεκτικότερο οικονομικό και βιομηχανικό μοντέλο, καθώς και για την οικοδόμηση μιας ισχυρότερης και ανθεκτικότερης ενιαίας αγοράς¹⁵.

Η συνέχιση των μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων των κρατών μελών σύμφωνα με την πορεία που υποδεικνύουν οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση θα είναι καίριας σημασίας για την προώθηση της ανάκαμψης, τη στήριξη της δημιουργίας ποιοτικών θέσεων εργασίας και τις ομαλές μετακινήσεις στην αγορά εργασίας, με την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων. Γενικότερα, οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση¹⁶ παρέχουν καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο εκσυγχρονισμού των θεσμών της αγοράς εργασίας, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, καθώς και των συστημάτων κοινωνικής προστασίας και υγείας, με σκοπό να καταστούν πιο δίκαια και χωρίς αποκλεισμούς. Ενσωματώνουν ειδικές κατευθύνσεις που αποσκοπούν στον μετριασμό των επιπτώσεων της κρίσης στην απασχόληση και στον κοινωνικό τομέα, καθώς και στην επίτευξη κοινωνικά δίκαιης πράσινης και ψηφιακής μετάβασης. Δεδομένης της συνεχιζόμενης σημασίας τους, η Επιτροπή προτείνει να εφαρμοστούν οι ισχύουσες κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση¹⁷ και το 2021, υπογραμμίζοντας παράλληλα τον ρόλο των νέων πρωταρχικών στόχων της ΕΕ και των κατευθύνσεων πολιτικής που προέκυψαν από την σύνοδο κορυφής του Πόρτο για κοινωνικά θέματα.

¹⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής της 5ης Μαΐου 2021 με τίτλο «Επικαιροποίηση της νέας βιομηχανικής στρατηγικής του 2020: προς μια ισχυρότερη ενιαία αγορά για την ανάκαμψη της Ευρώπης», COM(2021) 350 final.

¹⁶ Εκδίδονται κατ' εντολή του άρθρου 148 της ΣΛΑΕΕ.

¹⁷ Οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση παρατίθενται στο παράρτημα της απόφασης (ΕΕ 2020/1512) του Συμβουλίου, που εκδόθηκε στις 13 Οκτωβρίου 2020.

Επιπλέον, η σύσταση της Επιτροπής σχετικά με την αποτελεσματική ενεργό στήριξη της απασχόλησης μετά την κρίση της νόσου COVID-19 (EASE)¹⁸ παρέχει συγκεκριμένη καθοδήγηση για τη σταδιακή μετάβαση από τα μέτρα έκτακτης ανάγκης για τη διατήρηση θέσεων εργασίας σε ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας που χρειάζονται για μια ανάκαμψη με πολλές θέσεις απασχόλησης.

3. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η ταχεία εφαρμογή των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας είναι απαραίτητη για να στηριχθεί η ανάκαμψη και, παράλληλα, να γίνουν οι οικονομίες και οι κοινωνίες μας πιο βιώσιμες, συμπεριληπτικές, ανθεκτικές και κατάλληλες για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Μέσω του μηχανισμού, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 19 Φεβρουαρίου 2021, θα διατεθούν 312,5 δισ. EUR με τη μορφή επιχορηγήσεων και έως 360 δισ. EUR με τη μορφή δανείων εντός των επόμενων 6 ετών για τη στήριξη μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων σε όλα τα κράτη μέλη. Ως εκ τούτου, ο μηχανισμός θα αποτελέσει μια άνευ προηγουμένου ευκαιρία για όλα τα κράτη μέλη προκειμένου να αντιμετωπίσουν βασικές διαρθρωτικές προκλήσεις και επενδυτικές ανάγκες και, παράλληλα, να ενστερνιστούν την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση.

Η Επιτροπή συνεργάστηκε στενά με όλα τα κράτη μέλη για να τα στηρίξει κατά τον σχεδιασμό φιλόδοξων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Τα σχέδια θα πρέπει να προτείνουν επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις που αντικατοπτρίζουν τις ειδικές ανά χώρα προκλήσεις και τις συνθήκες που επικρατούν σε κάθε κράτος μέλος, με βάση τη διεξοδική ανάλυση και τις προκλήσεις που εντοπίστηκαν κατά τα τελευταία έτη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Τα σχέδια αυτά θα διαμορφώσουν το πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων στα κράτη μέλη σε βάθος χρόνου. Η εθνική ανάληψη ευθύνης και η συμμετοχή όλων των σχετικών ενδιαφερόμενων φορέων είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση αποτελεσματικής εφαρμογής και διαρκούς αντικτύπου. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο, καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, τα κράτη μέλη ενθαρρύνθηκαν ιδιαίτερα να προβούν σε διαβουλεύσεις με τοπικές και περιφερειακές αρχές, κοινωνικούς εταίρους, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, επιχειρήσεις, οργανώσεις νεολαίας και άλλους σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς σύμφωνα με το εθνικό τους νομικό πλαίσιο. Κάθε εθνικό σχέδιο πρέπει να περιέχει σύνοψη των εν λόγω διαβουλεύσεων και να περιγράφει με ποιους τρόπους αποτυπώνονται οι απόψεις των προαναφερόμενων ενδιαφερόμενων φορέων στο σχέδιο.

Έως τώρα έχουν υποβληθεί τα σχέδια 23 κρατών μελών και αναμένονται περισσότερα εντός των προσεχών ημερών¹⁹. Μόλις η Επιτροπή ολοκληρώσει την αξιολόγηση των εν λόγω σχεδίων, το Συμβούλιο θα έχει στη διάθεσή του ένα μήνα για να τα εγκρίνει, ανοίγοντας τον δρόμο για τις πρώτες εκταμιεύσεις ως προχρηματοδότηση στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

¹⁸ Σύσταση της Επιτροπής σχετικά με την αποτελεσματική ενεργό στήριξη της απασχόλησης (EASE) | Ευρωπαϊκή Επιτροπή (europa.eu)

¹⁹ Βέλγιο, Τσεχία, Δανία, Γερμανία, Ιρλανδία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Κροατία, Ιταλία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Ουγγαρία, Αυστρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβενία, Σλοβακία, Φινλανδία, Σουηδία.

Τα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας που έχουν υποβληθεί ή είναι υπό εκπόνηση αναμένεται να συμβάλουν ουσιαστικά στους έξι πυλώνες που προβλέπονται στον κανονισμό. Όπως απαιτείται από τον κανονισμό, κάθε σχέδιο θα πρέπει να συμβάλλει με ολοκληρωμένο και επαρκώς ισορροπημένο τρόπο στους τομείς πολιτικής ευρωπαϊκής σημασίας που διαρθρώνονται στους εξής έξι πυλώνες: πράσινη μετάβαση· ψηφιακός μετασχηματισμός· έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα· κοινωνική και εδαφική συνοχή· υγεία και οικονομική, κοινωνική και θεσμική ανθεκτικότητα· και πολιτικές για την επόμενη γενιά, τα παιδιά και τους νέους. Συνολικά, η Επιτροπή αναμένει ότι τα σχέδια θα περιλαμβάνουν σημαντικό μερίδιο δαπανών σχετιζόμενων με το κλίμα²⁰ και τον ψηφιακό τομέα, καθώς και μέτρα που συμβάλλουν στην κοινωνική και εδαφική συνοχή και στην ανθεκτικότητα. Η Επιτροπή αναμένει επίσης μείζονες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις με εφαρμογή σε όλους τους προαναφερόμενους τομείς πολιτικής, οι οποίες θα εξασφαλίζουν ότι καλύπτονται και οι έξι πυλώνες, όπως, για παράδειγμα, μέτρα ενίσχυσης των ψηφιακών δεξιοτήτων και αντιμετώπισης των κενών συνδεσιμότητας, με στόχο να δημιουργηθούν ευνοϊκές συνθήκες για τον ψηφιακό μετασχηματισμό, τη στήριξη της συνοχής και για να ωφεληθούν οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

Με τον συνδυασμό κονδυλίων από το μέσο ανάκαμψης NextGenerationEU και το νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο, η χρηματοδότηση της ΕΕ θα διαθέσει 1,8 τρισεκατομμύρια EUR την περίοδο 2021-2027. Το NextGenerationEU θα διαθέσει 750 δισ. EUR για να δώσει το έναυσμα της ανάκαμψης μέσω ειδικών προγραμμάτων (μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, REACT-EU, Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, Αγροτική Ανάπτυξη, InvestEU, rescEU και «Ορίζων Ευρώπη»). Για παράδειγμα, το πρόγραμμα InvestEU συγκεντρώνει διάφορα χρηματοδοτικά μέσα για τη στήριξη επενδύσεων στην ΕΕ παρέχοντας εγγύηση από τον προϋπολογισμό της ΕΕ ύψους 26,2 δισ. EUR. Το InvestEU αναμένεται να κινητοποιήσει πρόσθετες επενδύσεις ύψους άνω των 370 δισ. EUR εντός των επόμενων επτά ετών. Τα κονδύλια από το πρόγραμμα NextGenerationEU προστίθενται στα 1,074 τρισεκατομμύρια EUR που προέρχονται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027. Υπό τον προϋπολογισμό αυτόν, η πολιτική συνοχής, με ικανότητα παρέμβασης ύψους 338,6 δισ. EUR, έχει ως στόχο να στηρίξει, με τη μορφή επενδύσεων, τις αναπτυξιακές στρατηγικές των κρατών μελών με πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

4. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ο συντονισμός των εθνικών δημοσιονομικών πολιτικών παραμένει ζωτικής σημασίας για τη στήριξη της ανάκαμψης. Ο συνολικός δημοσιονομικός προσανατολισμός, λαμβανομένων υπόψη των εθνικών προϋπολογισμών και του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, θα πρέπει να παραμείνει υποστηρικτικός το 2021 και το 2022. Η δημοσιονομική πολιτική θα πρέπει να παραμείνει ευέλικτη και να προσαρμόζεται στην εξελισσόμενη κατάσταση, όπως απαιτείται, και θα πρέπει να αποφευχθεί η πρόωρη απόσυρση της δημοσιονομικής στήριξης. Μόλις μειωθούν οι κίνδυνοι για την υγεία, τα δημοσιονομικά μέτρα θα πρέπει σταδιακά να στραφούν σε πιο στοχευμένα μέτρα που προάγουν μια ανθεκτική και βιώσιμη ανάκαμψη. Τέλος, δεδομένου ότι αναμένεται η

---

²⁰ Σε αυτές θα περιλαμβάνονται επίσης μέτρα που ωφελούν τη βιοποικιλότητα, την κυκλική οικονομία και άλλους περιβαλλοντικούς στόχους.

σταδιακή εξομάλυνση της οικονομικής δραστηριότητας κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2021, οι δημοσιονομικές πολιτικές των κρατών μελών θα πρέπει να καταστούν πιο διαφοροποιημένες το 2022, λαμβανομένων ιδίως υπόψη της πορείας της ανάκαμψης, της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της ανάγκης μείωσης των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών αποκλίσεων. Καθώς επιστρέφει η ανάκαμψη, η δημοσιονομική πολιτική θα πρέπει να δώσει προτεραιότητα στην αύξηση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, στηρίζοντας τη μετάβαση προς μια πράσινη και ψηφιακή οικονομία.

Η γενική ρήτρα διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης θα εξακολουθήσει να εφαρμόζεται το 2022 και αναμένεται να απενεργοποιηθεί από το 2023.

Η γενική ρήτρα διαφυγής έδωσε στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να λάβουν ιδιαίτερος σημαντικά μέτρα τόσο στο σκέλος των δαπανών όσο και στο σκέλος των εσόδων, ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας. Τους έδωσε επίσης τη δυνατότητα να συντονίσουν τις δημοσιονομικές πολιτικές τους με πιο ευέλικτο τρόπο. Όπως εξαγγέλθηκε στην ανακοίνωση της 3ης Μαρτίου 2021²¹, η απόφαση όσον αφορά την απενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής θα πρέπει να ληφθεί ως μια συνολική αξιολόγηση της κατάστασης της οικονομίας βάσει ποσοτικών κριτηρίων με βασικότερο το επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας στην ΕΕ σε σύγκριση με τα προ κρίσης επίπεδα. Με βάση τις εαρινές προβλέψεις 2021 της Επιτροπής, η οικονομική δραστηριότητα προβλέπεται να επανέλθει στα προ κρίσης επίπεδα (τέλη του 2019) περίπου το τέταρτο τρίμηνο του 2021 όσον αφορά το σύνολο της ΕΕ και το πρώτο τρίμηνο του 2022 όσον αφορά τη ζώνη του ευρώ. Βάσει αυτής της πρόβλεψης, πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη συνέχιση της εφαρμογής της γενικής ρήτρας διαφυγής το 2022 και την απενεργοποίησή της από το 2023. Μετά την απενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής θα εξακολουθήσουν να λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές καταστάσεις κάθε χώρας.

Το 2022 ο δημοσιονομικός προσανατολισμός, που απορρέει από τους εθνικούς προϋπολογισμούς και τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, θα πρέπει να παραμείνει υποστηρικτικός. Οι δαπάνες που χρηματοδοτούνται από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θα παρέχουν σημαντική δημοσιονομική ώθηση το 2022 και τα επόμενα έτη. Οι δαπάνες που χρηματοδοτούνται με μη επιστρεπτέα στήριξη θα επιτρέψουν τη χρηματοδότηση επενδυτικών έργων υψηλής ποιότητας και την κάλυψη του κόστους μεταρρυθμίσεων που ενισχύουν την παραγωγικότητα, χωρίς να δημιουργούνται υψηλότερα ελλείμματα και χρέη. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αξιοποιήσουν τη χρηματοδότηση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, η οποία, κατά συνέπεια, θα συμβάλει στη στήριξη της οικονομικής ανάκαμψης, στην προώθηση μεγαλύτερης δυναμικής ανάπτυξης και στη σταδιακή βελτίωση των υποκειμένων δημοσιονομικών τους θέσεων. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη με χαμηλά επίπεδα χρέους θα πρέπει να ακολουθήσουν υποστηρικτικό δημοσιονομικό προσανατολισμό, συμπεριλαμβανομένης της ώθησης που παρέχει ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Τα κράτη μέλη με υψηλά επίπεδα χρέους θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας για τη χρηματοδότηση πρόσθετων επενδύσεων για τη στήριξη της ανάκαμψης, ασκώντας παράλληλα συνετή δημοσιονομική πολιτική. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διατηρήσουν τις εθνικά χρηματοδοτούμενες επενδύσεις. Ταυτόχρονα, η αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων τρεχουσών δαπανών θα πρέπει να διατηρηθεί υπό έλεγχο και να περιορίζεται σε κράτη μέλη με υψηλό χρέος. Με αυτόν τον τρόπο, τα δημοσιονομικά μέτρα θα μπορούν να μεγιστοποιούν τη στήριξη της ανάκαμψης χωρίς να προδικάζονται

²¹ Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Ένας χρόνος από την έξαρση της πανδημίας COVID-19: απόκριση σε επίπεδο δημοσιονομικής πολιτικής» COM(2021) 105 final, 3.3.2021.

μελλοντικές δημοσιονομικές πορείες, ούτε να προκαλείται μόνιμη επιβάρυνση των δημόσιων οικονομικών²².

Για την περίοδο μετά το 2022, θα πρέπει να λαμβάνονται πάντοτε υπόψη στις δημοσιονομικές πολιτικές η ισχύς της ανάκαμψης, ο βαθμός της οικονομικής αβεβαιότητας και ζητήματα δημοσιονομικής βιωσιμότητας. Όταν το επιτρέψουν οι οικονομικές συνθήκες, τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιδιώξουν την εφαρμογή δημοσιονομικής πολιτικής που θα αποσκοπεί στην επίτευξη συνετών μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών θέσεων και στη διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας μεσοπρόθεσμα. Ταυτόχρονα, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αυξήσουν τις επενδύσεις για να ενισχυθεί το αναπτυξιακό δυναμικό. Δεδομένου ότι επί του παρόντος υπάρχει ακόμη εξαιρετικά μεγάλος βαθμός αβεβαιότητας, παραδείγματος χάρη, όσον αφορά τις επιπτώσεις στο αναπτυξιακό δυναμικό που έχουν, αφενός, η κρίση και, αφετέρου, οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις που υλοποιούνται με τη στήριξη του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, οι φετινές κατευθύνσεις παραμένουν κατά κύριο λόγο ποιοτικές. Ακριβέστερες ποσοτικοποιημένες κατευθύνσεις για τα επόμενα έτη θα πρέπει να παρασχεθούν το 2022, μόλις μειωθεί επαρκώς ο βαθμός αβεβαιότητας.

Η Επιτροπή αξιολόγησε τη συμμόρφωση με τα κριτήρια του ελλείμματος και του χρέους το 2020. Δεδομένου ότι η ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής δεν αναστέλλει τις διαδικασίες στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξακολουθεί να εφαρμόζει τον ετήσιο κύκλο δημοσιονομικής εποπτείας. Η Επιτροπή εξέδωσε έκθεση²³ [σύμφωνα με το άρθρο 126 παράγραφος 3) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)], στην οποία αξιολογείται η συμμόρφωση όλων των κρατών μελών, εκτός της Ρουμανίας, με τα κριτήρια του ελλείματος και του χρέους.²⁴ Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή έλαβε υπόψη τη μεγάλη αβεβαιότητα, τη συμφωνηθείσα απόκριση της δημοσιονομικής πολιτικής στην κρίση της COVID-19 και τις συστάσεις του Συμβουλίου για το 2021. Με βάση την ανάλυση, στην οποία συνυπολογίζονται όλοι οι σχετικοί παράγοντες, κατά περίπτωση, προκύπτει ότι τρία κράτη μέλη πληρούν το *κριτήριο του ελλείματος*, όπως ορίζεται στη Συνθήκη και στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1467/1997, ενώ 23 κράτη μέλη δεν το πληρούν. Το *κριτήριο του χρέους*, όπως ορίζεται στη Συνθήκη και στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1467/1997 δεν πληρούν 13 κράτη μέλη. Η έξαρση της νόσου COVID-19 είχε έκτακτες μακροοικονομικές και δημοσιονομικές επιπτώσεις και προκάλεσε εξαιρετική αβεβαιότητα, μεταξύ άλλων για τον σχεδιασμό αξιόπιστης πορείας δημοσιονομικής πολιτικής. Δεδομένων του υψηλού βαθμού αβεβαιότητας, της συμφωνηθείσας απόκρισης της δημοσιονομικής πολιτικής στην κρίση της COVID-19 και των συστάσεων του Συμβουλίου της 20ής Ιουλίου 2020²⁵, η Επιτροπή θεωρεί ότι στην παρούσα

²² Βλ. Συστάσεις της Επιτροπής για συστάσεις του Συμβουλίου για τη διατύπωση γνώμων του Συμβουλίου σχετικά με τα προγράμματα σταθερότητας ή σύγκλισης, οι οποίες εκδίδονται ταυτόχρονα με την παρούσα ανακοίνωση.

²³ Η εκπόνηση μιας γενικής έκθεσης δυνάμει του άρθρου 126 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ, η οποία καλύπτει είκοσι έξι κράτη μέλη, αντί των ειδικών ανά χώρα εκθέσεων δυνάμει του προαναφερόμενου άρθρου, αποτελεί εφάπαξ προσέγγιση που υιοθετήθηκε λόγω του έκτακτου φόρτου εργασίας που συνδέεται με την έναρξη λειτουργίας του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και την αξιολόγηση της Επιτροπής όσον αφορά τα σχέδια που υπέβαλαν τα κράτη μέλη.

²⁴ Στην έκθεση δεν εξετάζεται η κατάσταση στη Ρουμανία η οποία είναι επί του παρόντος το μόνο κράτος μέλος που υπάγεται σε διαδικασία υπερβολικού ελλείματος.

²⁵ Το Συμβούλιο συνέστησε στα κράτη μέλη να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα, σύμφωνα με τη γενική ρήτρα διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19, την ενίσχυση της οικονομίας και τη στήριξη της επακόλουθης ανάκαμψης. Όταν το επιτρέψουν οι οικονομικές συνθήκες, τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιδιώξουν την εφαρμογή

συγκυρία δεν θα πρέπει να ληφθεί απόφαση σχετικά με την υπαγωγή κρατών μελών στη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος. Στην περίπτωση της Ρουμανίας, όπου κινήθηκε διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος βάσει των στοιχείων για το 2019, η Επιτροπή συνιστά επικαιροποίηση της πορείας προσαρμογής με στόχο τη διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος το 2024. Η Επιτροπή θα επανεκτιμήσει τη δημοσιονομική κατάσταση των κρατών μελών με βάση τις φθινοπωρινές οικονομικές προβλέψεις 2021 και τα σχέδια δημοσιονομικών προγραμμάτων 2022 που θα υποβάλουν τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ έως τις 15 Οκτωβρίου 2021.

Η ποιότητα των δημόσιων οικονομικών διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στον σχεδιασμό της δημοσιονομικής πολιτικής. Κατά τη διάρκεια του 2020, όλα τα κράτη μέλη αντέδρασαν πολύ γρήγορα με τη θέσπιση μέτρων έκτακτης ανάγκης, προκειμένου να καταπολεμήσουν την πανδημία και να στηρίξουν τα εισοδήματα επιχειρήσεων και νοικοκυριών. Καθώς μειώνονται οι κίνδυνοι για την υγεία, η οικονομική πολιτική θα πρέπει να στραφεί από ένα καθεστώς έκτακτης ανάγκης σε στόχους προανατολισμένους στην ανάκαμψη. Η ποιότητα των δημοσιονομικών μέτρων θα πρέπει να εξασφαλίζει βιώσιμη ανάκαμψη χωρίς αποκλεισμούς. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να δώσουν προτεραιότητα σε επενδύσεις που ενισχύουν την ανάπτυξη, ιδίως με τη στήριξη της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Είναι απαραίτητο οι προσπάθειες να επικεντρωθούν στις δημοσιονομικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, με σκοπό, μεταξύ άλλων την ενίσχυση της αποδοτικότητας των δαπανών και της υψηλής ποιότητας διαχείρισης δημόσιων χρηματοδοτικών πόρων. Στο σκέλος των εσόδων, θεμελιώδη σημασία έχουν επίσης οι μεταρρυθμίσεις που στοχεύουν, αφενός, στη μετατόπιση της φορολογίας από φόρους επί της εργασίας σε περιβαλλοντικούς φόρους που είναι λιγότερο στρεβλωτικοί και, αφετέρου, στην πρόληψη του επιζήμιου φορολογικού ανταγωνισμού και του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα συμβάλουν στην παροχή χρηματοδότησης για προτεραιότητες δημόσιας πολιτικής και στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της κάλυψης, της επάρκειας και της βιωσιμότητας των συστημάτων υγείας και κοινωνικής προστασίας για όλους. Μετά την άμεση αντίδραση στην κρίση το 2020, αρκετά κράτη μέλη επανεκκίνησαν σχέδια για τη βελτίωση της αξιολόγησης και της επανεξέτασης των δαπανών. Η ενίσχυση των διαδικασιών επανεξέτασης των δαπανών, μέσω της ανάπτυξης ικανοτήτων, της βελτίωσης της διακυβέρνησης και της στενότερης σύνδεσης με τον δημοσιονομικό κύκλο, αποτελεί σημαντική μεταρρύθμιση σε ορισμένες δέσμες μέτρων ανάκαμψης. Η ισχυρότερη αξιολόγηση των πολιτικών και η αυξημένη εστίαση στις προτεραιότητες πολιτικής διαδραματίζουν σημαντικότερο ρόλο στον δημοσιονομικό σχεδιασμό. Ορισμένα κράτη μέλη αναπτύσσουν επίσης πράσινες δημοσιονομικές πρακτικές με σκοπό την ενίσχυση των δράσεων για το κλίμα και το περιβάλλον. Οι πρακτικές αυτές θα τους επιτρέψουν να αξιολογήσουν τις δημοσιονομικές τους πολιτικές ως προς το οικολογικό τους περιεχόμενο και να διασφαλίσουν τη συνέπεια των δημόσιων δαπανών και εσόδων με τους περιβαλλοντικούς στόχους. Η Επιτροπή συνεχίζει τον διάλογο και τη στήριξη της ανάπτυξης και της περαιτέρω βελτίωσης διαδικασιών και πρακτικών που ενισχύουν την ποιότητα των δημόσιων οικονομικών.

δημοσιονομικών πολιτικών που αποσκοπούν στην επίτευξη συνετών μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών θέσεων και στη διασφάλιση της βιωσιμότητας του χρέους, με παράλληλη ενίσχυση των επενδύσεων. Βλ. ΕΕ C 282 της 26.8.2020, σ. 1.

5. ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΡΡΟΠΙΕΣ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ

Η Επιτροπή έχει εντοπίσει μακροοικονομικές ευπάθειες που σχετίζονται με ανισορροπίες και υπερβολικές ανισορροπίες για 12 κράτη μέλη. Τα εν λόγω κράτη μέλη έχουν επιλεχθεί για εμπειριστατωμένες επισκοπήσεις στην έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης για το 2021²⁶. Τρία κράτη μέλη εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν *υπερβολικές ανισορροπίες* (Κύπρος, Ελλάδα και Ιταλία) και άλλα εννέα αντιμετωπίζουν *ανισορροπίες* (Κροατία, Γαλλία, Γερμανία, Ιρλανδία, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία, Ρουμανία, Ισπανία και Σουηδία) κατά την έννοια της διαδικασίας μακροοικονομικών ανισορροπιών. Η θέση σε εφαρμογή του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θα είναι καίριας σημασίας για τη μείωση των υφιστάμενων μακροοικονομικών ανισορροπιών, καθώς θα στηρίξει μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που εντοπίστηκαν σε προηγούμενους κύκλους του Εξαμήνου.

Οι κύριες πηγές ανισορροπιών είναι σε μεγάλο βαθμό οι ίδιες με εκείνες του προηγούμενου έτους, αλλά οι κίνδυνοι έχουν αυξηθεί. Μολονότι η κρίση της νόσου COVID-19 δεν έχει μεταβάλει ριζικά τη φύση των ανισορροπιών των κρατών μελών, έχει οδηγήσει σε οπισθοδρόμηση όσον αφορά τη μείωση των εν λόγω ανισορροπιών και ενδέχεται να αυξήσει τους κινδύνους για τη μακροοικονομική σταθερότητα. Το δημόσιο και το ιδιωτικό χρέος έχουν αυξηθεί αισθητά, γεγονός το οποίο οφείλεται σε μεγάλο βαθμό, πέρα από την ύφεση, στις πολιτικές για την αντιμετώπιση της πανδημίας και τη στήριξη της οικονομίας και της ανάκαμψης. Σε ορισμένα κράτη μέλη εξακολουθούν να υφίστανται μεγάλα πλεονάσματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Αρκετά κράτη μέλη με υψηλά επίπεδα χρέους χαρακτηρίζονται επίσης από χαμηλή δυνητική ανάπτυξη. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η αποτελεσματική χρήση του μηχανισμού για την προώθηση επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων που ενισχύουν την ανάπτυξη θα είναι καθοριστικής σημασίας. Οι δυσκολίες αποπληρωμής του χρέους ενδέχεται να μεταφραστούν σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια μετά τη σταδιακή κατάργηση των μέτρων στήριξης. Από την άλλη, ορισμένες ευπάθειες που σχετίζονται με τις πιέσεις όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα κόστους έχουν υποχωρήσει κατά τη διάρκεια της κρίσης της νόσου COVID-19.

Στο παρόν στάδιο, η αναθεώρηση της κατάταξης των ανισορροπιών δεν φαίνεται δικαιολογημένη. Η κρίση της νόσου COVID-19 ενδέχεται να αυξήσει τους κινδύνους για τη μακροοικονομική σταθερότητα, όχι όμως κατά τρόπο που θα απαιτούσε αναθεώρηση της κατάταξης των ανισορροπιών στο παρόν στάδιο. Η σταθερά υψηλή αβεβαιότητα απαιτεί στενή παρακολούθηση των ανισορροπιών και των κινδύνων μακροοικονομικής σταθερότητας με ισχυρή μελλοντοστραφή προοπτική.

- Η Κύπρος, η Ελλάδα και η Ιταλία εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν υπερβολικές ανισορροπίες, οι οποίες συνδέονται με το υψηλό δημόσιο χρέος και το υψηλό ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων —παρά τη συνεχιζόμενη και σημαντική πρόοδο στον τομέα αυτό. Στην Κύπρο και στην Ελλάδα αυτά τα ζητήματα συνδυάζονται με υψηλό εξωτερικό χρέος και επίσης, στην Κύπρο, με υψηλό ιδιωτικό χρέος. Επιπλέον, η δυνητική ανάπτυξη παραμένει πολύ χαμηλή για να οδηγήσει σε απομόγλευση του χρέους.

²⁶ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή: Έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης 2021, COM(2020) 745 final.

- Οι ανισορροπίες στην Κροατία, στην Ιρλανδία, στην Πορτογαλία και στην Ισπανία αποτελούν έναν συνδυασμό υψηλού ιδιωτικού, δημόσιου και εξωτερικού χρέους, ενώ στη Γαλλία οι ανισορροπίες οφείλονται στο δημόσιο και ιδιωτικό χρέος, τα οποία εξακολουθούν να αυξάνονται. Η διασφάλιση της βελτίωσης της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας παραμένει σημαντική για τα εν λόγω κράτη μέλη. Στη Ρουμανία, οι απώλειες ανταγωνιστικότητας υποχωρούν αλλά το μεγάλο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών εξακολουθεί να υφίσταται και οι δημοσιονομικές τάσεις πρέπει, μετά από χρόνια επιδείνωσης, να αντιστραφούν με σταθερό τρόπο. Στη Γερμανία και στις Κάτω Χώρες καταγράφονται σταθερά μεγάλα πλεονάσματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, τα οποία συνδέονται με πλεονάζουσα αποταμίευση σε σχέση με τις επενδύσεις, σε συνδυασμό με υψηλό ιδιωτικό χρέος στις Κάτω Χώρες. Στη Σουηδία, οι υψηλές τιμές των κατοικιών δεν μετριάζονται και το υψηλό και αυξανόμενο χρέος των νοικοκυριών εξακολουθεί να αποτελεί πηγή ανησυχίας.

Στο προσάρτημα 1 παρέχονται περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις ειδικές ανά χώρα πτυχές της ανάλυσης των ανισορροπιών.

6. ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

Δεδομένων των μεγάλων αλληλεπικαλύψεων μεταξύ του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και των πρώτων σταδίων του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, ήταν αναγκαία η προσωρινή προσαρμογή του κύκλου του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου 2021 στη δρομολόγηση του μηχανισμού. Αυτό επέτρεψε στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη να επικεντρώσουν τον φετινό κύκλο στην κατάρτιση των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας ως των κύριων μελλοντοστραφών εγγράφων αναφοράς του προγράμματος μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων των κρατών μελών. Εν τω μεταξύ, η εποπτεία των μακροοικονομικών ανισορροπιών συνεχίστηκε, με έμφαση στους αναδυόμενους κινδύνους που οφείλονται στην κρίση της νόσου COVID-19 και οι οποίοι εξετάστηκαν, κατά περίπτωση, στις συζητήσεις με τα κράτη μέλη σχετικά με τα προσχέδιά τους.

Στην υπό έκδοση ετήσια στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2022 θα περιγράφονται τα βασικά στοιχεία του επερχόμενου κύκλου του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Το πρώτο έτος εφαρμογής των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο παρακολούθησης εντός του ετήσιου πλαισίου συντονισμού του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Εν προκειμένω, ο κανονισμός για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας προβλέπει την υποβολή εξαμηνιαίων εκθέσεων από τα κράτη μέλη σχετικά με την πρόδοό τους όσον αφορά την εφαρμογή των σχεδίων τους στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Η παρακολούθηση της προόδου ως προς τις αρχές του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων θα πρέπει να ενσωματωθεί στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, όπως επισημάνθηκε από τους ηγέτες της ΕΕ στη σύνοδο κορυφής του Πόρτο για κοινωνικά θέματα. Η ετήσια στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2022 θα καθορίσει συγκεκριμένα βήματα ως προς τον τρόπο με τον οποίο θα διαρθρωθεί το πλαίσιο διακυβέρνησης του Εξαμήνου το 2022. Σε αυτή τη βάση, η Επιτροπή θα ξεκινήσει διάλογο με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, τα κράτη μέλη, τους κοινωνικούς εταίρους και όλα τα άλλα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη.

7. ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ

Η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για την έγκριση της απόφασης για τους ίδιους πόρους από όλα τα κράτη μέλη. Η εν λόγω έγκριση ανοίγει τον δρόμο για την έναρξη της δανειοληψίας της Επιτροπής στο πλαίσιο του NextGenerationEU, με σκοπό την εκταμίευση κεφαλαίων, συμπεριλαμβανομένης της προχρηματοδότησης επιχορηγήσεων και δανείων στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

Από το δεύτερο μισό του Ιουνίου, η Επιτροπή θα εκδώσει τις προτάσεις της για εκτελεστικές αποφάσεις του Συμβουλίου σχετικά με τα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Η Επιτροπή προσβλέπει σε ταχεία έγκριση από το Συμβούλιο, προκειμένου να διασφαλιστεί η έγκαιρη εφαρμογή των σχεδίων, ώστε να καταστεί δυνατή η βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάκαμψη, σύμφωνα με τα συμπεράσματα των ηγετών της ΕΕ στη σύνοδο κορυφής του Πόρτο. Η Επιτροπή προσφέρεται επίσης να παράσχει, κατόπιν αιτήματος, τεχνική βοήθεια στα κράτη μέλη και να βοηθήσει τις αρχές να αξιοποιήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα ταμεία της ΕΕ.

Η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για την εντατική και εποικοδομητική συνεργασία μεταξύ όλων των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και ιδίως για την έναρξη του διαλόγου για την ανάκαμψη και την ανθεκτικότητα. Η ισχυρή συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου θα συμβάλει καθοριστικά στην αύξηση της διαφάνειας και της λογοδοσίας κατά την εφαρμογή του μηχανισμού. Η Επιτροπή δεσμεύεται πλήρως να ανταλλάσσει όλες τις σχετικές πληροφορίες με το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο και να λαμβάνει δεόντως υπόψη τις απόψεις που εκφράζει το Κοινοβούλιο στο πλαίσιο του διαλόγου, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του κανονισμού.

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι τα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θα υλοποιηθούν πλήρως και εγκαίρως, βάσει ενδεδειγμένου διαλόγου με τους κοινωνικούς εταίρους, την κοινωνία των πολιτών και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ 1 — ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΣΤΑΤΩΜΕΝΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΑΝΙΣΟΡΡΟΠΙΩΝ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΕ

Για τα 12 κράτη μέλη που έχουν υποβληθεί σε εμπειριστατωμένη επισκόπηση, η κατάταξη των ανισορροπιών και των υπερβολικών ανισορροπιών έχει επιβεβαιωθεί. Η ανάλυση στο πλαίσιο της εμπειριστατωμένης επισκόπησης εξετάζει τη σοβαρότητα των ανισορροπιών, την πρόσφατη και την πιθανή μελλοντική εξέλιξή τους και τις σχετικές απαντήσεις σε επίπεδο πολιτικής. Λαμβάνονται επίσης υπόψη οι σχετικές δευτερογενείς επιπτώσεις και οι συστημικές διασυνωριακές επιπτώσεις των ανισορροπιών.

Το πλαίσιο για την φετινή αξιολόγηση των ευπαθειών διαφέρει από εκείνο της ανάλυσης στο πλαίσιο των εμπειριστατωμένων επισκοπήσεων του προηγούμενου έτους. Το 2020, οι προσπάθειες σε επίπεδο πολιτικής επικεντρώθηκαν γενικά στην αντιμετώπιση και στην άμβλυνση των επιπτώσεων της πανδημίας και στη στήριξη της βιώσιμης ανάκαμψης, η οποία με τη σειρά της αναμένεται να στηρίξει τη διόρθωση των ανισορροπιών, ενώ ήταν επίσης αναγκαίο να ελεγχθούν οι κίνδυνοι μακροοικονομικής σταθερότητας μεσοπρόθεσμα. Ως εκ τούτου, η μελλοντοστραφής προοπτική είναι καίριας σημασίας για την εκτίμηση των κινδύνων. Ωστόσο, η αβεβαιότητα παραμένει υψηλή και εξακολουθεί να είναι δύσκολο να εκτιμηθούν πλήρως οι συνέπειες της κρίσης. Απαιτείται συνεχής και στενή παρακολούθηση των ανισορροπιών και των κινδύνων μακροοικονομικής σταθερότητας. Όσον αφορά το μέλλον, οι ανισορροπίες αυτές συζητήθηκαν με τα κράτη μέλη κατά το στάδιο της προετοιμασίας των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, καθώς ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας παρέχει μια μοναδική ευκαιρία για την αντιμετώπιση των μακροοικονομικών ανισορροπιών και των επενδυτικών και μεταρρυθμιστικών αναγκών. Η ανάλυση των πολιτικών στο πλαίσιο των παρούσων εμπειριστατωμένων επισκοπήσεων ολοκληρώθηκε πριν από την επίσημη υποβολή των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και, ως εκ τούτου, δεν βασίζεται στις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στα εν λόγω σχέδια. Παρόλο που η αξιολόγηση των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας από την Επιτροπή βρίσκεται σε εξέλιξη κατά τη δημοσίευση της παρούσας ανακοίνωσης και δεν μπορεί να προδικασθεί, η αποτελεσματική εφαρμογή τους παρέχει μια ευκαιρία για την αντιμετώπιση των υφιστάμενων ανισορροπιών.

Γενικά, οι μακροοικονομικοί κίνδυνοι και οι ευπάθειες πηγάζουν από τα ίδια ζητήματα που είχαν εντοπιστεί προηγουμένως. Η κρίση της νόσου COVID-19 έχει οδηγήσει σε οπισθοδρόμηση όσον αφορά τη μείωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών που παρατηρήθηκαν κατά την τελευταία δεκαετία, όχι όμως κατά τρόπο που να δικαιολογεί την αναθεώρηση της κατάταξης των ανισορροπιών στο παρόν στάδιο. Αρκετά κράτη μέλη αντιμετώπιζαν έναν συνδυασμό υψηλού ιδιωτικού, δημόσιου και εξωτερικού χρέους ήδη πριν από την πανδημία. Σε άλλες περιπτώσεις, οι ανησυχίες σχετικά με το χρέος έχουν επικεντρωθεί είτε στον δημόσιο είτε στον ιδιωτικό τομέα. Το 2020, όλοι οι εν λόγω δείκτες χρέους ως προς το ΑΕΠ αυξήθηκαν, αντικατοπτρίζοντας την κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας και τη σημαντική αύξηση της δανειοληψίας, ιδίως από εταιρείες και κυβερνήσεις προκειμένου να μετριάσουν τις επιπτώσεις της πανδημίας και να αποτρέψουν μια ακόμη σοβαρότερη επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης και της μακροοικονομικής σταθερότητας. Οι προσωρινές αναστολές αποπληρωμής του χρέους από εταιρείες και νοικοκυριά έχουν διατηρήσει τα χρέη σε εξυπηρετούμενα επίπεδα και έχουν μειώσει τον κίνδυνο έλλειψης ρευστότητας.

Η δυναμική του ιδιωτικού και του δημόσιου χρέους ενδέχεται να καταστεί πιο προβληματική στο μέλλον, αλλά αναμένεται να βελτιωθεί με την ανάκαμψη. Αρκετές

χώρες που πλήττονται από υψηλά επίπεδα χρέους χαρακτηρίζονται επίσης από χαμηλή δυνητική ανάπτυξη, ενώ η κρίση ενδέχεται να επιβραδύνει περαιτέρω την ανάπτυξη, ιδίως στις περιπτώσεις όπου οι τομείς που πλήττονται περισσότερο αντιπροσωπεύουν μεγαλύτερο μερίδιο της δραστηριότητας, γεγονός που θα περιορίσει συνολικά τον ρυθμό απομόχλευσης. Το στοιχείο αυτό επισημαίνει τη σημασία της αποτελεσματικής εφαρμογής του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας για την προώθηση υψηλότερης δυνητικής ανάπτυξης, τη στήριξη μιας έντονης ανάκαμψης και τη συμβολή στην αντιμετώπιση αυτών των ανισορροπιών. Οι αυξανόμενες δυσκολίες αποπληρωμής του χρέους ενδέχεται να μεταφραστούν στο μέλλον σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ιδίως στους τομείς που έχουν πληγεί περισσότερο από την κρίση, όταν οι αναστολές αποπληρωμής του χρέους και άλλα μέτρα στήριξης λήξουν. Έτσι, ενώ η ανθεκτικότητα των τραπεζών έχει βελτιωθεί τα τελευταία χρόνια, θα μπορούσε να πληγεί μεταγενέστερα και με παρατεταμένο τρόπο, και η προσφορά πιστώσεων στην οικονομία θα μπορούσε να επηρεαστεί, επηρεάζοντας με τη σειρά της την ισχύ της ανάκαμψης.

Οι εξωτερικοί λογαριασμοί έχουν παραμείνει ως επί το πλείστον σταθεροί κατά τη διάρκεια της κρίσης της νόσου COVID-19. Τα ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών έχουν, σε γενικές γραμμές, μεταβληθεί ελάχιστα, καθώς η καθαρή αποταμίευση του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα αντισταθμίζονται αμοιβαία. Εξαιρέσεις έχουν σημειωθεί σε χώρες οι οποίες είναι περισσότερο εκτεθειμένες στη μείωση του εξωτερικού τουρισμού, όπου το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών επιδεινώθηκε πιο αισθητά το 2020 και ενδέχεται να μην ανακάμψει πλήρως κατά το τρέχον ή το επόμενο έτος. Παράλληλα, τα μεγάλα πλεονάσματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών παραμένουν σε μεγάλο βαθμό αμετάβλητα, όπως και το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών για τη ζώνη του ευρώ συνολικά. Οι αρνητικές καθαρές διεθνείς επενδυτικές θέσεις επιδεινώθηκαν το 2020, αλλά δεν αναμένεται να επιδεινωθούν περαιτέρω κατά το τρέχον ή το επόμενο έτος. Οι όροι εξωτερικής χρηματοδότησης ήταν ευνοϊκοί, με εξαίρεση ένα σύντομο επεισόδιο αυξημένης απροθυμίας ανάληψης κινδύνων στις παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές αγορές, αμέσως μετά την εκδήλωση της κρίσης και ιδίως για τα κράτη μέλη εκτός της ζώνης του ευρώ.

Η συνεχιζόμενη επέκταση των ετών πριν από την κρίση οδήγησε σε πιέσεις υπερθέρμανσης που αντικατοπτρίζονται στις απώλειες ανταγωνιστικότητας κόστους και στην μεγάλη αύξηση των τιμών των κατοικιών: οι πρώτες έχουν αμβλυνθεί κατά τη διάρκεια της κρίσης της νόσου COVID-19, ενώ η δεύτερη λιγότερο. Οι εξελίξεις όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα κόστους αναμένεται να σταθεροποιηθούν καθώς η αύξηση των μισθών μετριάζεται, σε μια αγορά εργασίας που έχει σαφώς εξασθενήσει με την κατάσταση της νόσου COVID-19, ενώ η κυκλική αύξηση της παραγωγικότητας μειώνει περαιτέρω την πίεση στο κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος κατά το τρέχον και το επόμενο έτος. Όσον αφορά τις τιμές των κατοικιών, σε ορισμένες χώρες —όπου οι κίνδυνοι υπερτίμησης ήταν μεγαλύτεροι— εξακολούθησε να παρατηρείται δυναμισμός. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο η λήξη των αναστολών αποπληρωμής του χρέους και η ανάκληση άλλων προσωρινών μέτρων στήριξης να ασκήσουν καθοδική πίεση στις τιμές των κατοικιών και ιδίως στις περιπτώσεις όπου τα εισοδήματα των νοικοκυριών έχουν δεχθεί το μεγαλύτερο πλήγμα.

Χώρες που αντιμετωπίζουν υπερβολικές ανισορροπίες

- Η **Ελλάδα** αντιμετωπίζει υπερβολικές ανισορροπίες. Οι ευπάθειες σχετίζονται με το υψηλό δημόσιο χρέος, την ατελή εξωτερική επανεξισορρόπηση και τα υψηλά επίπεδα μη εξυπηρετούμενων δανείων, σε συνθήκες υψηλής ανεργίας και χαμηλής δυνητικής ανάπτυξης. Η κρίση λόγω COVID-19 διέκοψε τη διαδικασία προσαρμογής που είχε

ξεκινήσει τα προηγούμενα έτη. Το δημόσιο χρέος αυξήθηκε σημαντικά το 2020 και αναμένεται να μειωθεί μόλις το 2022. Το δημόσιο χρέος διακρατείται κυρίως από πιστωτές του επίσημου τομέα, οι οποίοι, σε συνδυασμό με το μεγάλο ταμειακό απόθεμα ασφαλείας, προστατεύουν την Ελλάδα από βραχυπρόθεσμες διακυμάνσεις. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διευρύνθηκε πρόσφατα και προβλέπεται να παραμείνει μεγάλο, κυρίως εξαιτίας των επιπτώσεων της κρίσης λόγω COVID-19 στον σημαντικό τομέα του τουρισμού. Παρά τις αισθητές μειώσεις τα τελευταία χρόνια, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια παραμένουν σε υψηλά επίπεδα και ενδέχεται να αυξηθούν μόλις καταργηθούν σταδιακά τα προσωρινά μέτρα στήριξης. Όσον αφορά τις προσπάθειες για την ενίσχυση των προοπτικών ανάπτυξης, αντιμετωπίζονται δυσκολίες λόγω της εξάντλησης του κεφαλαιακού αποθέματος, της γήρανσης του πληθυσμού και της εξωτερικής μετανάστευσης εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Η χαμηλή δυνητική ανάπτυξη επηρεάζει αρνητικά την απομόχλευση του χρέους.

- Η **Ιταλία** αντιμετωπίζει υπερβολικές ανισοροπίες. Οι ευπάθειες σχετίζονται με το υψηλό δημόσιο χρέος και την παρατεταμένη υποτονική δυναμική της παραγωγικότητας και έχουν διασυννοριακό αντίκτυπο σε συνθήκες αστάθειας της αγοράς εργασίας και του τραπεζικού τομέα. Ο δείκτης του δημόσιου χρέους αυξήθηκε απότομα το 2020, αντικατοπτρίζοντας τη μείωση του ΑΕΠ και τη δημοσιονομική απόκριση στην κρίση λόγω COVID-19, και αναμένεται να μειωθεί μόλις το 2022. Η παραγωγικότητα της εργασίας αυξήθηκε το 2020, αλλά η μακροπρόθεσμη αύξηση της παραγωγικότητας παραμένει περιορισμένη λόγω των φραγμών σε ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις και των περιορισμών ανάπτυξης των πλέον παραγωγικών επιχειρήσεων. Τα ποσοστά συμμετοχής και απασχόλησης παραμένουν κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Η πολύ υποτονική αύξηση της παραγωγικότητας, σε συνδυασμό με τα χαμηλά ποσοστά απασχόλησης, αποτελούν εμπόδιο για τη δυνητική ανάπτυξη, γεγονός που με τη σειρά του περιορίζει τα περιθώρια απομόχλευσης του χρέους. Παρόλο που ενισχύθηκε η ευρωστία και η ανθεκτικότητα του ιταλικού τραπεζικού τομέα κατά τα έτη πριν από την κρίση λόγω COVID-19, εξακολουθούν να υπάρχουν ευπάθειες. Συγκεκριμένα, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια μειώθηκαν τα τελευταία χρόνια, αλλά παραμένουν ακόμη σε υψηλά επίπεδα και ενδέχεται να αυξηθούν μόλις καταργηθούν σταδιακά τα προσωρινά μέτρα στήριξης.
- Η **Κύπρος** αντιμετωπίζει υπερβολικές ανισοροπίες. Οι ευπάθειες σχετίζονται με τα υψηλά αποθέματα εξωτερικού, δημόσιου και ιδιωτικού χρέους, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια που εξακολουθούν να είναι σε υψηλά επίπεδα και το σημαντικό έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών επιδεινώθηκε σημαντικά το 2020, φτάνοντας σε διψήφιο αριθμό και αντικατοπτρίζοντας τη σημαντική μείωση των τουριστικών εξαγωγών εν μέσω της κρίσης λόγω COVID-19, και προβλέπεται να βελτιωθεί μόνον ελαφρά στο εγγύς μέλλον. Το εξωτερικό χρέος παραμένει υψηλό και η αρνητική καθαρή διεθνής επενδυτική θέση, ακόμη και αν εξαιρεθούν οι οντότητες ειδικού σκοπού, επιδεινώνεται εν μέρει λόγω των μεγάλων ελλειμμάτων του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Η κρίση λόγω COVID-19 διέκοψε την απομόχλευση του ιδιωτικού τομέα, καθώς οι υψηλοί δείκτες χρέους αυξήθηκαν το 2020 κυρίως λόγω της μείωσης του ΑΕΠ. Παρά τις αισθητές μειώσεις τα τελευταία χρόνια, τα επίπεδα μη εξυπηρετούμενων δανείων εξακολουθούν να είναι μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ και ενδέχεται να αυξηθούν εκ νέου μετά τη σταδιακή κατάργηση των προσωρινών

μέτρων στήριξης. Ο δείκτης του δημόσιου χρέους αυξήθηκε σημαντικά το 2020, αλλά αναμένεται να επανέλθει σε πρωτική πορεία ήδη κατά το τρέχον έτος.

Χώρες που αντιμετωπίζουν ανισορροπίες

- Η **Γερμανία** αντιμετωπίζει ανισορροπίες. Το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών παραμένει σε υψηλά επίπεδα, αντικατοπτρίζοντας το χαμηλό επίπεδο επενδύσεων σε σχέση με τις αποταμιεύσεις, και έχει διασυννοριακό αντίκτυπο. Μετά από σταδιακή μείωση από το 2015, το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αναμένεται να αυξηθεί το 2021 και να προσαρμοστεί εκ νέου προς τα κάτω το 2022, παραμένοντας σε υψηλά επίπεδα αλλά χαμηλότερα σε σχέση με τα προ κρίσης επίπεδά του. Το 2020, η αύξηση των δημόσιων επενδύσεων επιταχύνθηκε περαιτέρω ως απάντηση στην κρίση, ενώ οι ιδιωτικές επενδύσεις μειώθηκαν. Το 2020, η αύξηση των καθαρών αποταμιεύσεων στον ιδιωτικό τομέα αντισταθμίστηκε σε μεγάλο βαθμό από την αύξηση του δημόσιου ελλείμματος, με αποτέλεσμα να υπάρξουν μόνο περιορισμένες αλλαγές στο συνολικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Επιπλέον, οι επενδύσεις παραμένουν σε μέτρια επίπεδα ως ποσοστό του ΑΕΠ παρά τις ευνοϊκές συνθήκες χρηματοδότησης και τις διαρκείς επενδυτικές ανάγκες που υπήρχαν ήδη πριν από την κρίση λόγω COVID-19, καθώς και τον χαμηλό κίνδυνο για τη δημοσιονομική βιωσιμότητα μεσοπρόθεσμα. Οι καθαρές αποταμιεύσεις των νοικοκυριών αυξήθηκαν περαιτέρω το 2020, δεδομένου ότι δεν υπήρχαν δυνατότητες πραγματοποίησης δαπανών, και αναμένεται γενικά να επανέλθουν στο προ της πανδημίας επίπεδό τους το 2022.
- Η **Ιρλανδία** αντιμετωπίζει ανισορροπίες. Οι ευπάθειες σχετίζονται με το μεγάλο ιδιωτικό και δημόσιο χρέος και τις καθαρές εξωτερικές υποχρεώσεις. Σύμφωνα με διάφορους δείκτες μέτρησης, το δημόσιο χρέος παραμένει υψηλό και οι κίνδυνοι δυσμενέστερων εξελίξεων σχετίζονται με πιθανές αλλαγές στους κανόνες φορολόγησης των εταιρειών και με μεταρρυθμίσεις της διεθνούς φορολογίας. Το ιδιωτικό χρέος παραμένει υψηλό. Το εταιρικό χρέος διογκώνεται λόγω της παρουσίας πολυεθνικών εταιρειών, οι περισσότερες από τις οποίες έχουν ελάχιστη σχέση με την εγχώρια οικονομία. Το χρέος των νοικοκυριών ως ποσοστό του ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών εξακολουθεί να είναι από τα υψηλότερα στην ΕΕ. Η καθαρή διεθνής επενδυτική θέση εξακολουθεί να είναι εξαιρετικά αρνητική αλλά βελτιούμενη και αντικατοπτρίζει κυρίως τις δραστηριότητες των πολυεθνικών εταιρειών και των αμοιβαίων κεφαλαίων που έχουν ελάχιστη σχέση με την εγχώρια οικονομία.
- Η **Ισπανία** αντιμετωπίζει ανισορροπίες. Οι ευπάθειες σχετίζονται με το υψηλό εξωτερικό και εσωτερικό χρέος, τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα, σε συνθήκες υψηλής ανεργίας, και έχουν διασυννοριακό αντίκτυπο. Η καθαρή διεθνής επενδυτική θέση παραμένει αρνητική, αλλά αναμένεται ότι θα αρχίσει εκ νέου να βελτιώνεται σταδιακά το 2021. Η κρίση λόγω COVID-19 έχει σημαντικό αρνητικό αντίκτυπο στον τουρισμό. Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών επιδεινώθηκε λόγω της κρίσης, αλλά αναμένεται ότι θα είναι σχεδόν ισοσκελισμένο κατά το τρέχον και το επόμενο έτος. Το δημόσιο χρέος αυξήθηκε σημαντικά το 2020 ως αποτέλεσμα της οικονομικής ύφεσης και των μέτρων στήριξης που θεσπίστηκαν για την άμβλυνση των επιπτώσεων της κρίσης· προβλέπεται να μειωθεί πολύ περισσότερο το επόμενο έτος λόγω των συνεχώς υψηλών, αλλά βελτιούμενων, δημόσιων ελλειμμάτων. Η απομόχλευση τόσο από τον εταιρικό τομέα όσο και από τον τομέα των νοικοκυριών

σταμάτησε υπό το πρίσμα της κρίσης λόγω COVID-19. Το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε το 2020 και προβλέπεται ότι θα αρχίσει να μειώνεται το 2022.

- Η **Γαλλία** αντιμετωπίζει ανισορροπίες. Οι ευπάθειες σχετίζονται με το υψηλό δημόσιο χρέος, τη χαμηλή ανταγωνιστικότητα και τη χαμηλή αύξηση της παραγωγικότητας και έχουν διασυννοριακό αντίκτυπο. Το 2020, το δημόσιο χρέος αυξήθηκε αισθητά ως αποτέλεσμα της οικονομικής ύφεσης και των ευρέως φάσματος μέτρων για την ανάσχεση της κρίσης λόγω COVID-19 και αναμένεται να μειωθεί το 2022. Το ιδιωτικό χρέος είναι υψηλό και αυξάνεται εδώ και αρκετά χρόνια, παρόλο που, το 2020, οι ονομαστικές αυξήσεις του χρέους συνοδεύτηκαν από αύξηση των αποθεμάτων ρευστότητας των επιχειρήσεων. Παρά τις θετικές εξελίξεις πριν από την κρίση λόγω COVID-19, δεν έχουν αποκατασταθεί οι απώλειες ανταγωνιστικότητας των προηγούμενων ετών. Επιπλέον, η μακροπρόθεσμη αύξηση της παραγωγικότητας παραμένει σε μέτρια επίπεδα, γεγονός που αποτρέπει επίσης την περαιτέρω βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, παρεμποδίζει τη δυνητική ανάπτυξη και, κατ' αυτόν τον τρόπο, περιορίζει τα περιθώρια απομόχλευσης του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα.
- Η **Κροατία** αντιμετωπίζει ανισορροπίες. Οι ευπάθειες σχετίζονται με το δημόσιο, το ιδιωτικό και το εξωτερικό χρέος σε συνθήκες χαμηλής δυνητικής ανάπτυξης. Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών έφτασε σε αρνητικό επίπεδο το 2020, αντικατοπτρίζοντας τον αντίκτυπο της κρίσης λόγω COVID-19 στον σημαντικό τομέα του τουρισμού της Κροατίας, και αναμένεται να ανακάμψει με αργούς ρυθμούς. Η αρνητική καθαρή διεθνής επενδυτική θέση αναμένεται να αρχίσει εκ νέου να βελτιώνεται σταδιακά το 2021. Ο ελαφρώς αυξημένος δείκτης του δημόσιου χρέους αυξήθηκε αισθητά το 2020 ως αποτέλεσμα της οικονομικής ύφεσης και των μέτρων στήριξης που θεσπίστηκαν για την άμβλυση των επιπτώσεων της κρίσης, αλλά αναμένεται να επανέλθει σε πτωτική πορεία ήδη κατά το τρέχον έτος. Ο δείκτης του ιδιωτικού χρέους ως προς το ΑΕΠ αυξήθηκε το 2020, έπειτα από αρκετά χρόνια βελτιώσεων, αντικατοπτρίζοντας την κατακόρυφη μείωση του ΑΕΠ, η οποία συνοδεύτηκε από αυξημένες δανειοληπτικές ανάγκες των επιχειρήσεων. Ο τραπεζικός τομέας έχει καταστεί ανθεκτικότερος από τότε που η Κροατία προσχώρησε στον ενιαίο εποπτικό μηχανισμό. Ωστόσο τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια ενδέχεται να αυξηθούν μόλις καταργηθούν σταδιακά οι πολιτικές για την προστασία των επιχειρήσεων από τον αντίκτυπο της κρίσης λόγω COVID-19.
- Οι **Κάτω Χώρες** αντιμετωπίζουν ανισορροπίες. Το ιδιωτικό χρέος και το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών παραμένουν σε υψηλά επίπεδα και έχουν διασυννοριακό αντίκτυπο. Το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε το 2020. Ωστόσο, παραμένει πολύ πάνω από τα επίπεδα που δικαιολογούνται με βάση τα θεμελιώδη οικονομικά μεγέθη της χώρας και αναμένεται να παραμείνει σε υψηλά επίπεδα. Παρά την υπό εξέλιξη συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση και τις πρόσφατες φορολογικές αλλαγές στα κίνητρα για την παρακράτηση των κερδών που πραγματοποιούν μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, εξακολουθούν να υπάρχουν οι διαρθρωτικοί παράγοντες στους οποίους βασίζονται τα υψηλά επίπεδα αποταμίευσης των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων. Μέρος του εξωτερικού πλεονάσματος μπορεί να αποδοθεί σε στατιστικά χαρακτηριστικά που συνδέονται με τον ρόλο των πολυεθνικών εταιρειών και δεν αναμένεται να μετριαστεί στο εγγύς μέλλον. Το χρέος του ιδιωτικού τομέα παραμένει υψηλό, εν μέρει λόγω του ενδοομιλικού χρέους των πολυεθνικών, και αυξήθηκε περαιτέρω ως ποσοστό του

ΑΕΠ το 2020. Το χρέος των νοικοκυριών αυξάνεται, ενώ βρισκόταν ήδη σε υψηλά επίπεδα, λόγω της συνεχούς αύξησης των τιμών των κατοικιών.

- Η **Πορτογαλία** αντιμετωπίζει ανισορροπίες. Οι ευπάθειες σχετίζονται με τα μεγάλα αποθέματα καθαρών εξωτερικών υποχρεώσεων, με το ιδιωτικό και το δημόσιο χρέος, καθώς και με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια που παραμένουν σε υψηλά επίπεδα σε συνθήκες χαμηλής αύξησης της παραγωγικότητας. Το δημόσιο χρέος αυξήθηκε σημαντικά το 2020 ως αποτέλεσμα της οικονομικής ύφεσης και των μέτρων στήριξης που θεσπίστηκαν για την άμβλυνση των επιπτώσεων της κρίσης, αλλά προβλέπεται να μειωθεί ελαφρώς κατά το τρέχον και το επόμενο έτος σε συνδυασμό με τον περιορισμό των δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Η κρίση λόγω COVID-19 έχει σημαντικό αντίκτυπο στον τουρισμό, μεταξύ άλλων και στο εγγύς μέλλον. Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών εμφάνισε έλλειμμα, το οποίο οφείλεται στον αντίκτυπο που έχει η κρίση λόγω COVID-19 στον τουρισμό. Η αρνητική καθαρή διεθνής επενδυτική θέση επιδεινώθηκε το 2020, αλλά αναμένεται ότι θα αρχίσει εκ νέου να βελτιώνεται σταδιακά κατά το τρέχον έτος. Μετά την ταχεία απομόχλευση των τελευταίων ετών, το ιδιωτικό χρέος αυξήθηκε το 2020, αντικατοπτρίζοντας την κατακόρυφη μείωση του ΑΕΠ και των χρηματοδοτικών αναγκών των επιχειρήσεων υπό το πρίσμα της κρίσης, ενώ η αύξηση των ενυπόθηκων δανείων επανήλθε σε θετικό πρόσημο το 2020. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια ενδέχεται να αυξηθούν μόλις καταργηθούν σταδιακά τα προσωρινά μέτρα στήριξης.
- Η **Ρουμανία** αντιμετωπίζει ανισορροπίες. Οι ευπάθειες σχετίζονται με το σταθερό σημαντικό έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σε ένα πλαίσιο υψηλών δημοσιονομικών ελλειμμάτων, ενώ μειώνονται οι πιέσεις υπερθέρμανσης των προηγούμενων ετών. Το υψηλό έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών προβλέπεται να παραμείνει σε υψηλά επίπεδα ακόμη και αν περιοριστεί οριακά, και η αρνητική καθαρή διεθνής επενδυτική θέση δεν βελτιώνεται πλέον. Το υψηλό δημοσιονομικό έλλειμμα προβλέπεται να μειωθεί μόνο σταδιακά κατά το τρέχον και το επόμενο έτος λόγω της ανάκαμψης και ορισμένων μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης. Οι καθαρές αποταμιεύσεις από τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα δεν επαρκούν για την κάλυψη αυτών των υψηλών δημοσιονομικών ελλειμμάτων και η χρηματοδότηση εξαρτάται πλέον περισσότερο από τη σώρευση του εξωτερικού χρέους. Αντίθετα, οι απώλειες ανταγωνιστικότητας φαίνεται να μειώνονται, καθώς οι πιέσεις υπερθέρμανσης των προηγούμενων ετών υποχώρησαν με την κρίση λόγω COVID-19. Ο απρόβλεπτος χαρακτήρας της νομοθεσίας εξακολουθεί να επηρεάζει αρνητικά το ευρύτερο επιχειρηματικό περιβάλλον.
- Η **Σουηδία** αντιμετωπίζει ανισορροπίες. Οι ευπάθειες σχετίζονται με το υψηλό και αυξανόμενο χρέος των νοικοκυριών, καθώς παραμένουν οι κίνδυνοι υπερτίμησης στην αγορά κατοικιών. Το χρέος των νοικοκυριών αυξήθηκε περαιτέρω και η αύξηση των ενυπόθηκων δανείων σε νοικοκυριά παρέμεινε σε υψηλά επίπεδα. Οι τιμές των κατοικιών συνέχισαν να αυξάνονται με ακόμη ταχύτερους ρυθμούς σε σχέση με πριν από την κρίση λόγω COVID-19, επιδεινώνοντας έτσι τους κινδύνους υπερτίμησης. Ο τραπεζικός τομέας είναι ανθεκτικός με σχετικά υψηλή κερδοφορία, άφθονη ρευστότητα και ικανοποιητικά επίπεδα κεφαλαίου, αλλά η αυξημένη έκθεση στην αγορά εμπορικών ακινήτων χρήζει προσοχής.

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ 2 — ΠΡΟΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ

Η παρούσα αξιολόγηση της προόδου εξετάζει τα μέτρα πολιτικής που ελήφθησαν στο παρελθόν για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που επισημαίνονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του 2020. Η αξιολόγηση ολοκληρώθηκε πριν από την επίσημη υποβολή των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και, ως εκ τούτου, δεν βασίζεται στις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στα εν λόγω σχέδια. Ωστόσο, οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις συζητήθηκαν με τα κράτη μέλη κατά το στάδιο της κατάρτισης των οικείων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας ώστε να διασφαλιστεί ότι αντιμετωπίζονται καταλλήλως. Η αξιολόγησή τους θα παρουσιαστεί χωριστά στην πρόταση της Επιτροπής για εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου σχετικά με κάθε σχέδιο.

Η αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προκλήσεων είναι ζωτικής σημασίας για τη βιώσιμη ανάκαμψη και τη συνεχή ανάπτυξη. Η υλοποίηση μεταρρυθμίσεων για την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών ευπαθειών έχει καίρια σημασία προκειμένου όχι μόνο να βελτιωθεί η ικανότητα αντοχής στις υφιστάμενες προκλήσεις και η ικανότητα αντιμετώπισής τους, αλλά και να επιτευχθεί η διττή μετάβαση με βιώσιμο και δίκαιο τρόπο. Τα πιο ανθεκτικά κράτη μέλη αναμένεται να ανακάμψουν ταχύτερα και πιο δυναμικά από την κρίση λόγω COVID-19. Τούτο καταδεικνύει τη σημασία που έχει η υλοποίηση μεταρρυθμίσεων για τα κράτη μέλη ώστε να είναι καλύτερα προετοιμασμένα για το μέλλον.

Αν εξεταστεί η πρόοδος των μεταρρυθμίσεων σε ετήσια βάση, τα κράτη μέλη έχουν σημειώσει τουλάχιστον κάποια πρόοδο ως προς 6 από τις 10 ειδικές ανά χώρα συστάσεις που τους απευθύνθηκαν τον Ιούλιο του 2020. Αυτό το σημαντικά υψηλότερο επίπεδο εφαρμογής σε σχέση με τα προηγούμενα έτη φαίνεται να συνδέεται στενά με τον χαρακτήρα των ειδικών ανά χώρα συστάσεων του 2020, οι οποίες επικεντρώθηκαν σε μεγάλο βαθμό στις άμεσες δημοσιονομικές, οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις, καθώς και στις προκλήσεις όσον αφορά την απασχόληση, που συνδέονται με την αντιμετώπιση της κρίσης λόγω COVID-19. Οι τολμηρές δράσεις που ανέλαβαν τα κράτη μέλη για την αντιμετώπιση της κρίσης που προκάλεσε η πανδημία φαίνεται ότι οδήγησαν σε σχετικά υψηλό επίπεδο εφαρμογής.

Το επίπεδο προόδου διαφέρει σημαντικά μεταξύ των τομέων πολιτικής. Όσον αφορά τους τομείς πολιτικής για τους οποίους έλαβε σύσταση σημαντικός αριθμός κρατών μελών το 2020, η μεγαλύτερη πρόοδος έχει επιτευχθεί συνολικά στους εξής τομείς: πρόσβαση σε χρηματοδότηση, χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, δημοσιονομική πολιτική και δημοσιονομική διακυβέρνηση, και νομοθεσία για την προστασία της απασχόλησης. Ειδικότερα, οι σχετικές συστάσεις αναφέρονται στην ανάγκη για συνεχή και επαρκή πρόσβαση σε χρηματοδότηση και στην ανάγκη λήψης δημοσιονομικών μέτρων, σύμφωνα με τη γενική ρήτρα διαφυγής, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της πανδημίας και τη στήριξη της οικονομίας και της ανάκαμψης. Επίσης, τα κράτη μέλη έχουν σημειώσει ικανοποιητική πρόοδο όσον αφορά τις συστάσεις για τον μετριασμό των επιπτώσεων της κρίσης στην απασχόληση και στην κοινωνία, μεταξύ άλλων με i) την προώθηση, την ανάπτυξη και την ενίσχυση των ευέλικτων εργασιακών ρυθμίσεων· ii) την εφαρμογή συστημάτων μειωμένου ωραρίου εργασίας και iii) τη λήψη μέτρων για την παροχή επαρκούς αναπλήρωσης εισοδήματος και πρόσβασης στην κοινωνική προστασία. Αντίθετα, έχει σημειωθεί πολύ μικρότερη πρόοδος όσον αφορά την εφαρμογή των συστάσεων για τη δημόσια διοίκηση, την αστική δικαιοσύνη, την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, την εκπαίδευση και τις δεξιότητες και τη διά βίου μάθηση.

Στο πλαίσιο πολυετούς προοπτικής, το επίπεδο εφαρμογής των ειδικών ανά χώρα συστάσεων παρέμεινε γενικά σταθερό τα τελευταία χρόνια. Συγκεκριμένα, από την έναρξη του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, τα κράτη μέλη έχουν σημειώσει τουλάχιστον μερική πρόοδο όσον αφορά την εφαρμογή [σχεδόν των δύο τρίτων] όλων των ειδικών ανά χώρα συστάσεων. Ωστόσο, το πολυετές επίπεδο εφαρμογής μειώθηκε ελαφρώς τους τελευταίους 12 μήνες, αντικατοπτρίζοντας το γεγονός ότι τα κράτη μέλη έχουν εστιάσει τα μέτρα πολιτικής τους στην άμεση άμβλυση της κρίσης. Συνολικά, από το 2011, τα κράτη μέλη έχουν σημειώσει τη μεγαλύτερη πρόοδο όσον αφορά τις συστάσεις για την πρόσβαση σε χρηματοδότηση και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τη νομοθεσία που διέπει τις εργασιακές σχέσεις και την προστασία της απασχόλησης. Ταυτόχρονα, η πρόοδος όσον αφορά τη μεταρρύθμιση του τομέα της υγείας και της μακροχρόνιας περίθαλψης και τη διεύρυνση των φορολογικών βάσεων είναι ιδιαίτερα αργή.